

WYJAŚNIENIA

Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych dotyczące ustalenia podmiotu pełniącego rolę "kierownika jednostki organizacyjnej" w rozumieniu art. 9 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w spółce akcyjnej objętej postępowaniem sanacyjnym

I. Przedmiot sprawy

Do Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych został skierowany wniosek radców prawnych wykonujących zawód na podstawie umowy o pracę u pracodawcy będącego spółką akcyjną w trakcie postępowania sanacyjnego, o zajęcie stanowiska w sprawie, czy w przypadku odebrania dłużnikowi w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 15 maja 2015 r. Prawo Restrukturyzacyjne, zarządu własnego w oparciu o art. 288 ust. 3 zd. 2 Prawa Restrukturyzacyjnego, radcowie prawni zatrudnieni przez dłużnika na podstawie umowy o pracę:

- a) w przypadku wyraźnego sprzeciwu Zarządcy, bądź chociażby bez zgody Zarządcy, radcowie prawni powinni udzielać Członkom Zarządu informacji objętych tajemnicą zawodową dotyczącą pomocy prawnej świadczonej na rzecz dłużnika, Klienta, tj. spółki akcyjnej w restrukturyzacji;*
- b) radcowie prawni zobligowani są do wykonywania dotyczących świadczonej pomocy prawnej poleceń Członków Zarządu czy też Zarządcy – zwłaszcza w przypadku, gdy polecenia te są sprzeczne lub się wykluczają;*
- c) radcowie prawni powinni ograniczyć się do przekazania posiadanej korespondencji procesowej pomiędzy stronami sporów korporacyjnych w Spółce, a w pozostałym zakresie – w zależności od okoliczności – wyłączyć się od wykonywania czynności zawodowych z uwagi na możliwy konflikt interesów lub odmówić udzielenia informacji, powołując się na obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej.*

II. Zagadnienie podlegające rozstrzygnięciu

Z treści złożonego przez Wnioskodawców pisma wynika, że wnioskodawcy jako radcowie prawni zatrudnieni są w spółce akcyjnej objętej postępowaniem sanacyjnym w oparciu o przepisy ustawy z dnia 15 maja 2015 roku Prawo restrukturyzacyjne w Departamentach Prawnym i Compliance oraz Bezpieczeństwa. Wobec pracodawcy otwarto postępowanie sanacyjne, w ramach którego odebrano mu zarząd własny, a faktyczną kontrolę operacyjną Sąd powierzył wyznaczonemu zarządcy (dalej zwany „Zarządcą”).

W ocenie Wnioskodawców obecna sytuacja prawna pracodawcy może prowadzić do powstania konfliktu interesów i naruszenia obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej wobec dualizmu funkcjonujących w spółce: z jednej strony Zarządu powołanego przez wspólników, z drugiej zaś Zarządcy sądowego ustanowionego przez Sąd. Zdaniem Wnioskodawców specyfika postępowania restrukturyzacyjnego każe opowiedzieć się za poglądem, o czasowym ograniczeniu kompetencji Zarządu jako organu spółki do wydawania poleceń i działań na rzecz podmiotu w restrukturyzacji nie tylko w zakresie jego reprezentacji zewnętrznej, ale również w zakresie wewnętrznym, np. wydawanie poleceń pracownikom spółki. Jedynym zakresem, w jakim Zarząd jest uprawniony do pozyskiwania informacji jest strefa działań nie dotyczących masy sanacyjnej, a związanych z prowadzeniem sporów korporacyjnych pomiędzy spółką a wspólnikami, np. w zakresie zaskarżania uchwał, gdzie spółka występuje jako pozwany. Wnioskodawcy wskazali też na przepis art. 53 ust. 1 ustawy z dnia 15 maja 2015 r. Prawo restrukturyzacyjne. Wynika z niego, że w sprawach dotyczących masy sanacyjnej zarządca dokonuje czynności w imieniu własnym na rachunek dłużnika, stąd w ocenie Wnioskodawców wszyscy pracownicy podejmują czynności działając na rachunek Spółki lecz w imieniu Zarządcy.

W związku z powyższym Wnioskodawcy wyrazili pogląd, że udzielanie jakichkolwiek wyjaśnień, szczegółów dotyczących udzielania porad prawnych, a także informacji o faktach i okolicznościach, o których wiedza została pozyskana podczas i w związku z świadczeniem pomocy prawnej, w tym konkretnym przypadku odbywałoby się w warunkach konfliktu interesów i z naruszeniem obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej.

III. Źródła prawa wykorzystane do przedstawienia wyjaśnień

Przy opracowaniu przedmiotowych wyjaśnień oparto się na następujących przepisach prawa:

1/ ustawa z dnia 15 maja 2015 r. Prawo restrukturyzacyjne (tj.: Dz.U. z 2024 r. poz. 1428) dalej „Prawo restrukturyzacyjne” lub „UPR”,

2/ ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (tj.: Dz.U. z 2024 r. poz. 499) dalej „Ustawa o radcach prawnych” lub „u.r.p.”,

3/ Kodeks Etyki Radcy Prawnego – uchwała Nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 r.(z późn. zm.) – tekst jednolity: Załącznik do uchwały Nr 884/XI/2023 Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 7 lutego 2023r. w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego Kodeksu Etyki Radcy Prawnego dalej „KERP”.

IV. Analiza zagadnienia

1. Mając na uwadze przedstawione zagadnienie, na wstępie należy podkreślić, iż powołana przy Krajowej Radzie Radców Prawnych Komisja Etyki i Wykonywania Zawodu („Komisja”) rozpatruje sprawy związane z ogólną interpretacją przepisów ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych, Kodeksu Etyki Radcy Prawnego oraz innych regulacji dotyczących wykonywania zawodu radcy prawnego. Komisja nie bada stanów faktycznych i nie rozstrzyga skonkretyzowanych spraw indywidualnych. Komisja może dokonać wyłącznie interpretacji przepisów zawartych w Ustawie o radcach prawnych, Kodeksie Etyki Radcy Prawnego, czy Regulaminie Wykonywania Zawodu.

2. Niemniej jednak, rozstrzygnięcie kwestii stanowiącej przedmiot niniejszego wyjaśnienia Komisji, uwzględniając przynajmniej na wstępie tych wyjaśnień Komisji ujęcie problemu zaproponowane przez Wnioskodawców, wymaga w pierwszej kolejności wskazania na przepisy innego aktu prawnego i w tym zakresie, że stosownie do postanowień ustawy Prawo restrukturyzacyjne:

- a) Zgodnie z przepisem art. 3 ust. 5 UPR postępowanie sanacyjne umożliwia dłużnikowi przeprowadzenie działań sanacyjnych oraz zawarcie układu po sporządzeniu i zatwierdzeniu spisu wierzytelności. Tym samym sanacja firmy to nie tylko dążenie do zawarcia układu między dłużnikiem a wierzycielami, ale również przeprowadzanie działań sanacyjnych, których nie realizuje się w pozostałych typach procedur restrukturyzacyjnych. Zgodnie zaś z przepisami art. 233 ust. 1 i 2 w zw. z art. 288 ust. 2 UPR Sąd wydając postanowienie o otwarciu postępowania sanacyjnego określa dłużnika i jego dane identyfikacyjne, **wyznacza zarządcę**, określa godzinę wydania postanowienia. Powyższe jest o tyle istotne, iż postanowienie o otwarciu postępowania sanacyjnego jest skuteczne i wykonalne z dniem jego wydania, zaś skuteczność i wykonalność postanowienia o otwarciu postępowania sanacyjnego ma znaczenie przede wszystkim dla ustalenia m.in. chwili, kiedy dłużnik utracił zdolność do zarządzania majątkiem (jeżeli wcześniej nie był powołany w trybie zabezpieczenia zarządca tymczasowy).
- b) Uprawnienia dłużnika, któremu pozostawiono zarząd, ograniczone są do zwykłego zarządu. Jego definicja, jak głosi utrwalony w polskiej nauce prawa pogląd, zależy od specyfiki przedsiębiorstwa i dla każdego przedsiębiorcy musi być zdefiniowana osobno (tak m.in. *P. Zimmerman, Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz [w:] Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz, wyd. 8, 2024; S. Gurgul, Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz [w:] Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz, wyd. 3, 2020, kom. do art. 288 UPR, Legalis*). Nie sposób zatem stworzyć abstrakcyjnego katalogu czynności wchodzących w zakres zwykłego zarządu. Często taka sama czynność w zależności od okoliczności będzie zakwalifikowana w jednym przypadku jako mieszcząca się w zakresie zwykłego zarządu, a w innym - jako przekraczająca ten zakres.
- c) Z punktu widzenia praktyki, mając na względzie fakt, iż zgodnie z ustawą o Krajowym Rejestrze Sądowym brak jest wskazania w treści wpisów w KRS informacji o zezwoleniu dłużnikowi na mocy przepisu art. 288 ust. 3 UPR na wykonywanie w odniesieniu do całości lub części przedsiębiorstwa czynności zwykłego zarządu, dłużnik każdorazowo powinien legitymować się stosownym postanowieniem sądu w celu wskazania uprawnienia do dokonania ww. czynności (R.

Kosmał, D. Kwiatkowski, Prawo restrukturyzacyjne, art. 288) (*tak P. Zimmerman, Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz [w:] Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz, wyd. 8, 2024, kom. do art. 288 i wskazana tam literatura, Legalis*). Przy czym wątpliwości Wnioskodawców powstały w sytuacji, w której cofnięto zezwolenie, o którym mowa w art. 288 UPR.

- d) Zatem w okresie restrukturyzacji prowadzonej w oparciu o przepisy Prawa Restrukturyzacyjnego widoczny jest dualizm istniejących w spółce: z jednej strony zarządu jako **organu spółki** powołanego przez właściwe organy spółki (zgromadzenie wspólników/ walne zgromadzenie), z drugiej zaś Zarządcy jako **pozasądowego organu postępowania sądowego** ustanowionego przez sąd (art. 23 UPR stanowi, że postępowanie restrukturyzacyjne prowadzi się z udziałem nadzorca, którym jest nadzorca układu albo nadzorca sądowy, albo zarządcy) (*zob. P. Filipiak, Sz. Posadzy [w] Organy postępowania restrukturyzacyjnego a reprezentacja dłużnika lub upadłego przy dokonywaniu czynności notarialnych, Monitor Prawniczy 2024, nr 2, s. 96-103*).
- e) W literaturze przedmiotu (*zob. P. Filipiak, Sz. Posadzy [w] Organy postępowania restrukturyzacyjnego a reprezentacja dłużnika lub upadłego przy dokonywaniu czynności notarialnych, Monitor Prawniczy 2024, nr 2, s. 96-103*) zwrócono uwagę na następujące kwestie, mogące mieć znaczenie dla identyfikacji źródła problemów Wnioskodawców wynikających z formalnego dualizmu podmiotów zarządzających Spółką/masą sanacyjną:
- i. powołanie zarządcy skutkuje całkowitym pozbawieniem Spółki zarządu (przez zarząd będący organem zgodnie z przepisami Kodeksu spółek handlowych),
 - ii. zarządca jest podmiotem prywatnym pełniącym funkcje urzędowe w postępowaniu restrukturyzacyjnym, jako pozasądowy organ postępowania restrukturyzacyjnego,
 - iii. zarządca nie jest przedstawicielem dłużnika (ani wierzycieli); realizuje interes postępowania restrukturyzacyjnego,
 - iv. obowiązkiem zarządcy jest objęcie masy sanacyjnej zarządzanie nią, sporządzenie spisu inwentarza wraz z oszacowaniem oraz sporządzenie

i realizacja planu restrukturyzacyjnego; masa sanacyjna obejmuje mienie służące prowadzeniu przedsiębiorstwa oraz mienie należące do dłużnika (art. 294 UPR),

- v. zarządca jest zastępcą pośrednim dłużnika, a zakres jego władztwa jest niezależny od woli dłużnika; jako podmiot podstawiony za dłużnika dokonuje wszelkich czynności w imieniu własnym, lecz na rachunek dłużnika,
- vi. zarządca nie jest reprezentantem dłużnika takim jak zarząd spółki; nie dokonuje czynności w imieniu dłużnika, lecz zawsze w imieniu własnym,
- vii. dłużnik nadal pozostaje podmiotem praw i obowiązków majątkowych, nie traci zdolności prawnej ani zdolności sądowej jednakże dłużnik [art. 66 UPR] (spółka działająca przez zarząd w rozumieniu organu korporacyjnego) nie może podejmować czynności prawnych dotyczących masy sanacyjnej,
- viii. zarząd (organ spółki kapitałowej) nie traci mandatu rozumianego jako uprawnienie (zdolność) do prowadzenia spraw i reprezentowania spółki ale mandat ten na skutek otwarcia postępowania, ulega znacznemu ograniczeniu,
- ix. zarządca nie ma żadnych praw co do składników majątkowych, jak też uczestnictwa w postępowaniach sądowych w zakresie majątku niewchodzącego w skład masy sanacyjnej jak również w sferze niemajątkowej; w sprawach, które nie dotyczą masy sanacyjnej uprawniony i zobowiązany do działania pozostaje dłużnik, w spółce kapitałowej reprezentowany przez zarząd,
- x. otwarcie postępowania sanacyjnego powoduje wygaśnięcie prokury oraz innych pełnomocnictw udzielonych przez dłużnika. Zarządca może w toku postępowania sanacyjnego udzielać pełnomocnictw, w tym prokury [art. 293 UPR]; z czego wynika, że „w przypadku wszczęcia wobec dłużnika postępowania sanacyjnego z powołaniem przez sąd zarządcy: następuje bezwzględne wygaśnięcie wszystkich dotychczasowych pełnomocnictw udzielonych przez dłużnika. Zarządca może udzielać pełnomocnictw, jednakże mocodawcą w tym przypadku jest on sam (zarządca), a nie spółka objęta postępowaniem sanacyjnym (*tak Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gliwicach w wyroku z dnia 28 września 2021 r., I SA/Gl 752/21; tak też P. Zimmerman,*

Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz [w:] Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz, wyd. 8, 2024, kom. do art. 293, Legalis). Wygasają zatem także pełnomocnictwa w zakresie w jakim zarząd (organ spółki kapitałowej) dłużnika zachowuje zarząd i prawo reprezentacji, po otwarciu postępowania.

- xi.** kwestia charakteru zastępstwa sprawowanego przez zarządcę jest określana jako zastępstwo pośrednie przy czym zastępstwo to dotyczy dłużnika a nie masy sanacyjnej. W obecnym stanie prawnym masa sanacyjna nie jest podmiotem prawa, ale jest przedmiotem prawa. Zarządca nie może być zatem zastępcą pośrednim masy sanacyjnej. „Zarządca może udzielać pełnomocnictw do dokonania czynności prawnych. Zgodnie z art. 95 § 2 KC czynność prawna dokonana przez przedstawiciela w granicach umocowania pociąga za sobą skutki bezpośrednio dla reprezentowanego. Pełnomocnik ustanowiony przez zarządcę działa w imieniu zarządcy. Z zestawienia treści komentowanego przepisu i art. 95 § 2 KC wyciągnąć należy wniosek, że skutki działania pełnomocnika zarządcy pociągają za sobą skutki bezpośrednio dla dłużnika” (*tak R. Adamus, Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz, wyd. 2, 2019 i wskazana tam literatura kom. do art. 53, Legalis*). Założenie Wnioskodawców odnośnie do pracowników Spółki, że działają na rzecz Spółki ale w imieniu Zarządcy wydaje się być prawdziwa wyłącznie odnośnie do pełnomocników, nie zaś *in gremio* do wszystkich pracowników. Ci bowiem pozostają pracownikami Spółki a fakt ustanowienia Zarządcy na ten fakt nie wpływa].
3. Mając powyższe na uwadze, w ocenie Komisji analizowany problem nie dotyczy wystąpienia konfliktu interesów w rozumieniu KERP, lecz ustalenia podmiotu pełniącego rolę „kierownika jednostki organizacyjnej” w rozumieniu art. 9 ust. 1 u.r.p., a co za tym idzie, dotyczy wątpliwości co do kompetencji w zakresie zwierzchności służbowej oraz związanej z tym zagadnieniem kwestii tajemnicy zawodowej, obejmującej zakaz ujawniania jej osobom (podmiotom) nieuprawnionym.
4. Przechodząc do zagadnień etycznych związanych ze zgłoszonymi wątpliwościami wskazać należy na następujące:

- a) Zgodnie z przepisami Ustawy o radcach prawnych, tj. przepisu art. 3 ust. 3 oraz postanowieniami Kodeksu Etyki Radcy Prawnego (art. 8, 9, 15, 23, 26), radca prawny obowiązany jest zachować w tajemnicy wszystkiego, o czym dowiedział się w związku z udzielaniem pomocy prawnej. Obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej wynikającego z przepisu w art. 3 ust. 3 u.r.p. nie powinno się oddzielać od celu, dla którego zawód radcy prawnego został powołany, określonego w art. 2 u.r.p.: *"Pomoc prawna świadczona przez radcę prawnego ma na celu ochronę prawną interesów podmiotów, na rzecz których jest wykonywana"*. Każdorazowo dokonując wykładni art. 3 ust. 3 u.r.p. należy mieć na względzie cel, dla którego został powołany zawód radcy prawnego, czyli prawną ochronę interesów **klientów**.
- b) Przepisy wskazują, że radca prawny zobligowany jest zachować w tajemnicy wszystko, o czym dowiedział się w związku z udzielaniem pomocy prawnej. Użyty przez ustawodawcę termin "w związku" należy rozumieć, z jednej strony, szeroko - co oznacza, że tajemnicą zawodową będą objęte także informacje, które dotyczą klienta, chociaż nie były wprost wykorzystywane przez radcę prawnego w świadczeniu pomocy prawnej. Z drugiej strony, należy też przepis ten interpretować funkcjonalnie, a nie tylko gramatycznie. Oznacza to, że radca prawny świadczący obsługę prawną u klienta, będący np. świadkiem jakiegoś zdarzenia, niezwiązanego ze świadczeniem pomocy prawnej nie będzie zobligowany w tym zakresie do zachowania tajemnicy zawodowej, ponieważ przebieg tego zdarzenia nie jest nią objęty, pomimo tego, że świadkiem jest radca prawny przebywający u klienta w związku ze świadczeniem pomocy prawnej.
- c) Należy również wskazać, iż przepis art. 8 KERP wymaga, by radca prawny świadcząc pomoc prawną postępował lojalnie i kierował się dobrem klienta w celu ochrony jego praw. Zasada lojalności względem klienta i podejmowania działań zmierzających do ochrony jego praw nie uchyla w żadnym stopniu obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej. Radca prawny może zostać zwolniony z obowiązku zachowania tej tajemnicy wyłącznie przez sąd z zachowaniem odpowiedniej procedury, nadto przepis art. 3 ust. 6 u.r.p., określa rodzaje informacji, których obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej nie dotyczy. Z tajemnicy zawodowej nie może natomiast zwolnić radcy prawnego klient. Radca prawny, zgodnie z art. 15 ust. 1 i ust. 3 KERP jest obowiązany zachować w tajemnicy wszystkie informacje dotyczące klienta i jego spraw, ujawnione

radcy prawnemu przez klienta bądź uzyskane w inny sposób w związku z wykonywaniem przez niego jakichkolwiek czynności zawodowych, niezależnie od źródła tych informacji oraz formy i sposobu ich utrwalenia (tajemnica zawodowa). Ponadto tajemnicą zawodową objęte są także informacje ujawnione radcy prawnemu przed podjęciem przez niego czynności zawodowych, jeżeli z okoliczności sprawy wynika, że ujawnienie nastąpiło dla potrzeb świadczenia pomocy prawnej i uzasadnione było oczekiwaniem, że radca prawny będzie ją świadczył.

- d) Zgodnie z art. 26 KERP w przypadkach, w których wykonywanie czynności przez radcę prawnego naruszałoby tajemnicę zawodową, stwarzałoby znaczne zagrożenie naruszenia tajemnicy zawodowej, ograniczałoby niezależność radcy prawnego, stwarzałoby znaczne zagrożenie naruszenia niezależności radcy prawnego – radca prawny nie może świadczyć pomocy prawnej. Konflikt interesów to sytuacja, w której radca prawny działa lub może działać na rzecz kilku pozostających w sprzeczności interesów, co uniemożliwia realizację, któregośkolwiek z nich (*tak P. Skuczyński [w:] Kodeks Etyki Radcy Prawnego, Komentarz, pod red. W. Chróścika, Warszawa 2025, s. 252*). W konsekwencji ustawowy wymóg zachowania tajemnicy zawodowej, w przypadku zidentyfikowania sytuacji narażenia tajemnicy zawodowej na naruszenie, oraz wymóg unikania konfliktu interesów na podstawie zidentyfikowanej przez radcę prawnego sytuacji konfliktu, wymaga wyłączenia się radcy prawnego ze świadczenia pomocy prawnej.
- e) Radca prawny wykonujący zawód na podstawie umowy o pracę bądź umowy o świadczenie stałej pomocy prawnej klientowi będącemu osobą prawną **nie może utożsamiać interesu klienta z interesem jego organów lub jednego z nich albo członków tych organów**. Ponadto radca prawny nie może odmówić udzielenia porad, opinii prawnych lub wyjaśnień co do prawa żadnemu z organów tej osoby prawnej, chyba że umowa z klientem stanowi inaczej. Stanowisko co do prawa, przedstawiane przez radcę prawnego na wniosek jednego z organów klienta, radca prawny powinien udostępnić innym organom na ich wniosek, chyba że umowa z klientem stanowi inaczej – art. 42 ust. 1 pkt 1 i pkt 3, ust. 4 zd. 1 KERP.
- f) Przywołany powyżej art. 42 KERP regulując kwestię sposobu rozumienia interesu klienta, doprecyzowuje obowiązki i uprawnienia radcy prawnego w przypadku

świadczenia pomocy prawnej na rzecz osoby prawnej lub innej jednostki organizacyjnej. Jednocześnie postanowienie to stoi na straży niezależności radcy prawnego, wyrażonej w ustawie o radcach prawnych m.in. w przepisie art. 9 ust. 1 u.r.p. (*Radca prawny wykonujący zawód w ramach stosunku pracy zajmuje samodzielne stanowisko podległe bezpośrednio kierownikowi jednostki organizacyjnej*) oraz przepisie art. 13 ust. 1 u.r.p. (*Radca prawny nie jest związany poleceniem co do treści opinii prawnej*), a także na straży wolności od wszelkich wpływów wynikających z osobistych interesów radcy prawnego, nacisków z zewnątrz oraz ingerencji z jakiegokolwiek strony lub z jakiegokolwiek powodu (art. 7 KERP).

- g) Stosownie do przywołanego już powyżej ust. 1 pkt 1 w przepisie art. 42 KERP radca prawny, świadcząc pomoc prawną na rzecz osoby prawnej, **nie może utożsamiać interesu klienta z interesem jego organów lub jednego z nich albo członków tych organów**. Celem tego uregulowania jest rozróżnienie i oddzielenie interesu klienta (w rozumieniu art. 5 pkt 4 KERP – w tym przypadku **osoby prawnej, na rzecz której radca prawny świadczy pomoc prawną**) - od interesów jego organów lub ich członków. Z uwagi na złożoną strukturę osób prawnych, będących podmiotami odrębnymi od osób pełniących w nich różne funkcje, może dojść do konfliktu interesów pomiędzy wymienionymi podmiotami. Radca prawny zobowiązany jest ustalić interes klienta i kierować się dobrem klienta w celu prawnej ochrony jego interesów. W doktrynie podnosi się, że oczywiście ustalenie interesu klienta będącego jednostką organizacyjną musi odbywać się poprzez komunikację przede wszystkim z jej organami zarządzającymi i to one będą miały w tym zakresie decydujący głos, o ile relacja radca prawny - klient nie ma być ukształtowana w sposób paternalistyczny. Jednak w ramach tej komunikacji, a także wówczas gdy nie jest możliwe ustalenie owego interesu w ten sposób, należy uwzględniać omawiany zakaz utożsamienia (*zob. P. Skuczyński, Komentarz do art. 42 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, w: T. Jaroszyński, A. Sękowska, P. Skuczyński, Kodeks Etyki Radcy Prawnego. Komentarz, Warszawa 2016, s. 214; T. Korpusiński, P. Skuczyński [w] Kodeks etyki radcy prawnego, Komentarz, pod red. W. Chróścika, Warszawa 2025, s. 448*). Z powyższej przyczyny, jak wynika z przywoływanego art. 42 ust. 1 pkt 1 KERP, konflikt interesów między organami klienta lub członkami tych organów nie może być identyfikowany z interesem klienta,

nie jest też zatem tożsamy z konfliktem interesów w rozumieniu działu III rozdziału 2 KERP, co wynika także z systematyki KERP.

- h) Równocześnie w Kodeksie unormowano oczekiwane zachowanie radcy prawnego w obliczu „różnicy stanowisk” (nie ma tu mowy o „konflikcie”) pomiędzy organami klienta lub członkami jego organów, odrębnie od regulacji konfliktu interesów w znaczeniu nadanym postanowieniami działu III rozdziału 2 KERP. W przepisie art. 42 ust. 5 KERP zakazano radcy prawnemu występowania w roli arbitra lub członka zespołu rozstrzygającego spór pomiędzy organami klienta lub członkami jego organów. Zakaz ten rozszerzono na sytuacje konfliktowe pomiędzy organami grupy kapitałowej klienta i ich członkami. W przypadku podmiotów nie będących osobą prawną, na mocy art. 42 ust. 6 KERP, nakazano odpowiednie stosowanie art. 42 ust. 1-5 KERP.
- i) Pojęcie organów nie zostało zdefiniowane w postanowieniach KERP. Pierwszą intuicją przy zrozumieniu zakresu zastosowania art. 42 ust. 1-5 KERP, zważywszy na kontekst dotyczący świadczenia pomocy prawnej na rzecz osoby prawnej, jest odniesienie pojęcia „organów”, w tym przypadku do organów w znaczeniu nadanym temu pojęciu przepisami Kodeksu spółek handlowych. W ocenie Komisji pozostaje to uzasadnione poprzez użycie sformułowania „jego” czyli klienta, organów (tak w art. 42 ust. 1 pkt 1 KERP) lub „organów tej osoby prawnej” (tak w art. 42 ust. 1 pkt 1 KERP). Nie budzi bowiem wątpliwości, że zarządca nie jest organem klienta w ww. znaczeniu. Odmienna od wyżej zaproponowanej interpretacja rozumienia terminu „organ” prowadziłaby do nieuzasadnionego rozszerzenia kręgu podmiotów nim objętych. To oznaczałoby jednak, że wszelkie inne podmioty, mające na podstawie szczególnych przepisów prawa kompetencje do dokonywania czynności na rachunek osoby prawnej i działające w granicach przyznanych im kompetencji (np. Zarządca wykonujący czynności na rzecz dłużnika z czasowym wyłączeniem czy ograniczeniem kompetencji zarządu spółki, w postępowaniu restrukturyzacyjnym) byłyby identyfikowane jako podmiot inny niż klient radcy prawnego, a wówczas istotnie rozstrzygając kwestie etyczne, radca prawny musiałby uwzględnić także wszystkie przepisy o unikaniu konfliktu interesów. Tak rozumiane i interpretowane postanowienia art. 42 KERP nie byłyby pomocne dla rozstrzygnięcia wątpliwości powstałych na tle pytania Wnioskodawców z tej przyczyny, że nie uwzględniałyby treści przepisu art. 9 ust. 1 u.r.p. z którego wynika,

że radca prawny wykonujący zawód w stosunku pracy zajmuje stanowisko podległe bezpośrednio, czyli podlega bezpośrednio podmiotowi pełniącemu rolę "kierownika jednostki organizacyjnej". Przepis art. 42 KERP nie powinien być odczytywany literalnie lecz wymaga ujęcia funkcjonalnego dla użytego w nim terminu „organ”. Tym bardziej, że zgodnie z przepisem art. 193 UPR organy postępowań restrukturyzacyjnych obowiązane są do wzajemnej współpracy. Wśród organów które powinny współpracować doktryna wymienia m.in. zarządcę (*tak, P. Zimmerman, Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz [w:] Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz, wyd. 8, 2024, kom. do art. 193 UPR, Legalis*). Można zatem argumentować, że z racji braku wyraźnego ograniczenia pojęcia organu do organów (w tym przypadku) w rozumieniu przepisów Kodeksu spółek handlowych, pojęciem organu powinien być objęty zakres szeroki, uwzględniający wszelkie możliwe konfiguracje i podstawy prawne, w których określony podmiot, ma legitymację wynikającą z przepisów np. do działania na rzecz osoby prawnej. Nawet jeśli „organ” taki nie jest reprezentantem w rozumieniu przepisu art. 38 Kodeksu cywilnego, co ma miejsce w przypadku zarządcy, który formalnie nie jest reprezentantem dłużnika ani masy sanacyjnej, choć jego czynności zdziałane są w imieniu własnym podejmowane są na rachunek spółki w postępowaniu restrukturyzacyjnym i wpływają bezpośrednio na majątek dłużnika. Z punktu widzenia dylematów rozstrzyganych przez radcę prawnego, powinien on *ad casum* ustalić podmiot pełniący rolę „kierownika jednostki”, któremu podlega zgodnie z przepisem art. 9 ust. 1 u.r.p. i który w hierarchii źródeł prawa znajduje miejsce poprzedzające przepisy KERP.

V. Wnioski

Mając na względzie powyższe w ocenie Komisji;

1. Klientem radcy prawnego jest ten podmiot na rzecz którego radca prawny świadczy pomoc prawną, z którą łączy radcę prawnego umowa (w tym przypadku umowa o pracę). W tym przypadku pozostaje nim Spółka będąca dłużnikiem w rozumieniu przepisów ustawy z dnia

15 maja 2015 r. Prawo Restrukturyzacyjne, któremu to dłużnikowi odebrano zarząd własny w oparciu o art. 288 ust. 3 zd. 2 Prawa Restrukturyzacyjnego.

2. Pomoc prawna świadczona przez radcę prawnego ma na celu ochronę interesów klienta, na rzecz którego jest wykonywana.
3. W okresie restrukturyzacji prowadzonej w oparciu o przepisy Prawa Restrukturyzacyjnego widoczny jest dualizm istniejących w spółce: z jednej strony zarządu jako organu Spółki, z drugiej zaś Zarządcy jako pozasądowego organu postępowania sądowego ustanowionego przez sąd. Powołanie Zarządcy skutkuje całkowitym pozbawieniem Spółki zarządu wykonywanego przez zarząd będący organem zgodnie z przepisami Kodeksu spółek handlowych, przy czym uwzględnić należy, że kompetencje Zarządcy dotyczą masy sanacyjnej oraz, że Zarządca dokonuje wszelkich czynności w imieniu własnym, lecz na rachunek dłużnika. Zarządca nie ma żadnych praw co do składników majątkowych, jak też uczestnictwa w postępowaniach sądowych w zakresie majątku niewchodzącego w skład masy sanacyjnej jak również w sferze niemajątkowej; zatem w sprawach, które nie dotyczą masy sanacyjnej uprawniony i zobowiązany do działania pozostaje dłużnik, w spółce kapitałowej reprezentowany przez zarząd.
4. Funkcjonowanie klienta w reżimie postępowania sanacyjnego nie znosi obowiązku działania przez radców prawnych w zaistniałej sytuacji prawnej w interesie klienta także z uwzględnieniem skutków rozdzielenia spraw klienta między zarząd spółki akcyjnej i ustanowionego zarządcę. Z powyższej przyczyny, świadczenie pomocy prawnej dla klienta – działającego przez Zarządcę lub zarząd Spółki musi być adekwatne do zakresu kompetencji w prowadzeniu spraw Spółki i jej reprezentacji w trakcie trwającego postępowania restrukturyzacyjnego oraz uwzględniać też zakres umocowania dla radców prawnych jako pełnomocników, w tym skutków wygaśnięcia pełnomocnictw udzielonych przez dłużnika oraz udzielenia nowych przez Zarządcę w toku postępowania sanacyjnego [art. 293 UPR].
5. Radca prawny powinien ustalić podmiot pełniący rolę "kierownika jednostki organizacyjnej" w rozumieniu art. 9 ust. 1 u.r.p. Dokonanie ustaleń w tym zakresie nie należy do kompetencji Komisji. W związku z powyższym, w przypadku odebrania dłużnikowi w rozumieniu Prawa Restrukturyzacyjnego zarządu własnego, radcowie prawni

zatrudnieni przez Spółkę na podstawie umowy o pracę, uwzględniając treść przepisu art. 9 ust. 1 u.r.p. oraz art. 3 ust. 3 u.r.p. powinni ustalić:

a) czy udzielać Członkom Zarządu informacji objętych tajemnicą zawodową dotyczącą pomocy prawnej świadczonej na rzecz Klienta, tj. spółki akcyjnej w restrukturyzacji na rzecz której działa Zarządca (w zakresie kompetencji Zarządcy) z uwzględnieniem obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej, oraz braku możliwości zwolnienia z niej przez Klienta;

b) czy są zobligowani do wykonywania dotyczących świadczonej pomocy prawnej poleceń Członków Zarządu czy też Zarządcy z uwzględnieniem konieczności identyfikacji podmiotu pełniącego rolę "kierownika jednostki organizacyjnej" i zakresu mieszczących się w jego kompetencjach spraw z zakresu prowadzenia spraw i reprezentowania Spółki oraz dokonywanych na rachunek Spółki i wywołujących bezpośredni wpływ na majątek Spółki. O ile uznać rozdzielność kompetencji ww. podmiotów (organów), do sprzeczności czy wzajemnego wykluczania się poleceń formalnie w ogóle nie powinno dochodzić. Radca prawny powinien się kierować art. 42 ust. 5 KERP;

c) czy ograniczyć się do przekazania posiadanej korespondencji procesowej pomiędzy stronami sporów korporacyjnych w Spółce podmiotowi legitymowanemu do ich otrzymania z uwzględnieniem konieczności identyfikacji podmiotu pełniącego rolę "kierownika jednostki organizacyjnej" (czyli Klienta należycie „reprezentowanego” w tym konkretnym zakresie spraw) i zakresu mieszczących się w jego kompetencjach spraw, a w pozostałym zakresie – w zależności od okoliczności – w przypadku identyfikacji, że pochodziłaby od osoby nieuprawnionej powołać się na obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej. Odmowa udzielenia informacji, z powołaniem się na obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej, zasadna będzie zawsze wówczas, gdy podmiot zwracający się o ujawnienie informacji przez radcę prawnego nie jest klientem (nie jest podmiotem umocowanym do działania w imieniu lub na rzecz i rachunek klienta).

6. Zgodnie z art. 42 ust. 5 KERP radca prawny nie może występować w roli arbitra lub członka zespołu rozstrzygającego spór pomiędzy organami klienta lub członkami jego organów. W opinii Komisji przepis ten powinien być stosowany także sytuacji, w której **różnica**

stanowisk występuje pomiędzy Zarządcą (**pozasądowym organem postępowania sądowego**) a zarządem Spółki .

W ocenie Komisji odpowiednie regulacje przepisu art. 42 KERP dotyczące sytuacji konfliktowych bez względu na źródło tego konfliktu, jednakże polegające na różnicy stanowisk (postanowienie nie ogranicza źródeł „różnicy stanowisk”, czyli nie można wykluczyć, że może nim być także spór co do zakresu kompetencji między organami; pozasądowym organem postępowania sądowego a zarządem Spółki) znajdują odpowiednie zastosowanie, jako najbardziej zbliżone do uregulowania w KERP, także do przypadków kolizji stanowisk u Klienta, u którego obok organów osoby prawnej występują podmioty nie mające statusu organu, ale o własnych kompetencjach przyznanych ustawą, mające wpływ na funkcjonowanie dłużnika (osoby prawnej) oraz na ograniczenie mandatu jego organów. Przepis art. 42 ust. 5 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego wprost zabrania radcy prawnemu przyjmowania roli arbitra lub członka zespołu rozstrzygającego spór stanowisk między organami klienta lub członkami ich organów. Nakłada on jednocześnie obowiązek dążenia do usunięcia różnicy stanowisk, co w praktyce wymaga zachowania neutralności oraz unikania działań, które mogłyby zostać odebrane jako opowiedzenie się po jednej ze stron konfliktu wewnętrznego, z drugiej wymaga od radcy prawnego dołożenia starań dla usunięcia tej różnicy.

7. Radca prawny jest każdorazowo zobligowany do ochrony prawnej interesów klienta – rozumianego jako podmiot, na rzecz którego świadczona jest pomoc prawna – oraz do dokonania wszechstronnej oceny, czy wykonanie poleceń któregośkolwiek z organów nie naruszy tajemnicy zawodowej, niezależności lub samodzielności radcy prawnego.

Z uwagi na ryzyko naruszenia tajemnicy zawodowej, ograniczenia niezależności lub samodzielności radcy prawnego oraz możliwość podważenia jego lojalności wobec klienta, każdy przypadek powinien być analizowany indywidualnie przy posiłkowaniu się przez radcę prawnego przepisem art. 9 ust. 1 u.r.p.

8. Radca prawny nie może utożsamiać interesu klienta z interesem jego organów lub jednego z nich, ani z interesem poszczególnych członków tych organów. W przypadku sprzecznych poleceń lub oczekiwań **uprawnionych** (posiadających kompetencje w danej sferze) organów spółki i zarządcy, radca prawny powinien unikać podejmowania działań mogących zostać odebranych jako opowiedzenie się po jednej ze stron sporu.

9. Niezależnie od powyższego, każda sytuacja wymaga indywidualnej analizy z uwzględnieniem zarówno ustawy o radcach prawnych, jak i Kodeksu Etyki Radcy Prawnego. Radca prawny powinien samodzielnie ocenić ryzyko naruszenia obowiązujących zasad etyki i odpowiednio dostosować swoje działania, aby pozostać lojalnym wobec klienta i zachować niezależność zawodową.

Wyjaśnienia zostały przyjęte przez Komisję Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych w składzie:

r.pr. dr Katarzyna Palka-Bartoszek (przewodnicząca) (opracowanie),

r.pr. Agata Gutowska (opracowanie),

r.pr. Rafał Rybnik (opracowanie),

r.pr. Jolanta Czepe,

r.pr. Andrzej Kadzik,

r.pr. Karolina Pukańska-Dura,

r.pr. Grzegorz Wyszogrodzki,

r.pr. Jacek Zieleziński.

Przewodnicząca

Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu

Krajowej Rady Radców Prawnych

r.pr. dr Katarzyna Palka - Bartoszek